Таран Д., *здобувач агрономічного факультету*
Науковий керівник – **Підгородецька І.Ю.,** *канд.філол.наук, доцент*
Харківський національний аграрний університет ім. В.В.Докучаєва

ТРАНСФОРМАЦІЇ НАРОДНОПОЕТИЧНИХ ОБРАЗІВ У ТВОРЧОСТІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Творчість Т. Г. Шевченка – це віковічна скарбниця духовної спадщини українського народу. Своє натхнення поет черпав із фольклорних джерел. Поезії Тараса Шевченка ввібрали в себе всю красу народнопісенного слова. Поет збагатив фольклорні образи-символи індивідуально-авторськими асоціаціями, увів у нові контексти. У Шевченковій поезії вони заграли новими барвами.

Мета нашого дослідження – з'ясування індивідуально-авторських трансформацій традиційних фольклорних символів у поезіях Т.Г. Шевченка.

Традиційні фольклорні образи-символи *сонце*, *хмари*, *вітер* у поезіях Тараса Шевченка розгортаються в метафоричних картинах, зберігаючи «притаманну українському фольклорові психологічну константу, пов'язану з інтимізацією світу природи, з перенесенням у цей світ інтимно-родинних відносин [1, с.140]: *За сонцем хмаронька пливе,// Червоні поли розстилає // І сонце спатоньки зове // У синє море: покриває // Рожевою пеленою // Мов мати дитину…*(«За сонцем хмаронька пливе») [2, с. 442].

Як і в народній пісні, так і у віршах Т. Г. Шевченка слова-образи, що позначають явища природи, вступають у контекстуальні зв'язки. Сонце і хмара уособлюють протиборство добра і зла; ці образи часто створюють настроєвий зачин типу: *Чорна хмара з-за Лиману // Небо, сонце криє. // Синє море звірюкою // То стогне, то виє…* («Іван Підкова») [2, с. 51].

Семантичні контури фольклорного слова-символу *сонце*, відображені в народній творчості, увиразнюються завдяки розширеному соціально-психологічному контекстові з наявним протиставленням *сирота-люди* [1, с. 140]: *Сиротині сонце світить // (Світить та не гріє) – // Люди б сонце заступили, // Якби мали силу, // Щоб сироті не світило, // Сльози не сушило* («Катерина») [2, с. 27].

Отже, традиційні образи в поезії Т. Г. Шевченка, зберігаючи антропоморфізм народнопоетичного мовомислення, наповнюються новими смислами, розгортаються в індивідуально-авторських метафоричних контекстах. Урізноманітнення того самого художнього

образу завдяки введенню його в нові контексти породжує нові шевченківські символи.

Література

1. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності: (стилістика та культура мови) / Світлана Яківна Єрмоленко. – Київ: Довіра, 1999. – 431 с.
2. Шевченко Т. Кобзар / Тарас Шевченко. – Київ: Рад. шк., 1986. – 607 с.

Тихоненко О.В., *канд. філол. наук, доцент*
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

РОЛЬ Т.Г. ШЕВЧЕНКА В ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

Для історії української літературної мови з'ясування ролі в ній письменників є актуальним. Тож роль Шевченкової мови для розвитку української літературної мови є надзвичайно винятковою.

Пізнати глибини Шевченкової мови прагнуло не одне покоління вчених. Феномен Кобзаря зберігає притягальну силу, виявляючи нові грані смислу в нових умовах життя Шевченкового тексту [2, с.135].

Із появою Т.Г. Шевченка українська мова здобуває значення літературної, всесвітнього визнання й пошани. За ідейно-естетичною суттю поетична його мовотворчість є епохальним явищем в українській культурі і доленосним для сучасної української мови, оскільки сприяла остаточному утвердженню нової літературної мови на народній основі [2, с.14]. Т. Г. Шевченко синтезував усе найкраще з книжних традицій давньої мови, запозичень усної народної творчості й мовлення українців Наддніпрянщини, виробив фонетичні, морфологічні, синтаксичні норми, закріпив їх, вивів українську мову на рівень високорозвинених європейських мов, відкрив перед нею необмежені перспективи подальшого розвитку.

З-поміж прижиттєвих видань Тараса Шевченка особливе місце належить останньому – «Букварь южнорусскій 1861 року». Свого часу цей підручник вивчали С. Чавдаров, Й. Дзендзелівський, В. Яцюк, В. Статєєва, І. Курабцева, В. Яременко та інші. Мову букваря студіюють сучасники [5]. Високо оцінив цю працю Олесь Гончар: «…уважніше пригадайте, діти України, до мудрості Тарасової книги, вчитайтесь у її молитви й думи, а батьки ваші, допомагаючи вам осягти глибини нарешті відкритої для кожного